

Hans-Dietrich Kahl¹ **4 VI 1920–30 IX 2016**

Urodził się w Dreźnie, przerwane przez II wojnę światową studia historii, germanistyki, filologii klasycznej i religioznawstwa odbywał w Münster, Monachium i Getyndze. Doktoryzował się pod kierunkiem Percy'ego Ernsta Schramma w 1957 r., od 1959 był związany z Uniwersytetem Justusa Liebiga w Giessen, gdzie habilitował się w 1964, a od roku 1970 aż do przejścia w stan spoczynku w 1985 był profesorem historii średniowiecznej. Główny nurt rozległych i wielostronnych zainteresowań naukowych Kahla dotyczył średniowiecznego styku niemiecko-słowiańskiego, przede wszystkim historii misji chrześcijańskich wśród Słowian. Już pierwsza praca z tego zakresu, *Zum Geist der deutschen Slawenmission des Hochmittelalters* (1953), spotkała się z zyczliwym przyjęciem w Polsce jako jeden z wczesnych przejawów nowego, w dużym stopniu wolnego od tradycyjnych nacjonalistycznych obciążeń nurtu (zachodnio-)niemieckiej mediewistyki. Niemal wszystkie istotniejsze prace Kahla z tej szczególnie interesującej naukę polską dziedziny zostały w 2008 r. przedrukowane w obszernej antologii prac tego autora *Heidenfrage und Slawenfrage im deutschen Mittelalter*. Nazwisko Kahla stało się w mediewistyce szeroko znane w 1964 r., kiedy ukazała się jego obszerna dwutomowa monografia *Slawen und Deutsche in der brandenburgischen Geschichte des zwölften Jahrhunderts. Die letzten Jahrzehnte des Landes Stodor*, będąca najbardziej gruntownym i do dzisiejszego dnia podstawowym opracowaniem okoliczności zastępowania rodzimego władztwa słowiańskiego na środkowym Połabiu (księstwa Stodoran/Hawelan z Brandenburgiem na czele) przez władztwo niemieckie (margrabiego Marchii Północnej Albrechta Niedźwiedzia) w połowie XII w. Dużo miejsca w twórczości Kahla zajmowały

---

¹ Por. Sprawozdanie sekretarza generalnego PAU za rok 2017, s. 35, przyp. 1.

teoretyczne i ideologiczne kwestie średniowiecznych wypraw krzyżowych, tzw. krucjaty słowiańskiej 1147 r., tolerancji religijnej (częście jej braku), roli Iryjczyków w średniowieczu, a także numizmatyka i historia pieniądza. W późniejszym okresie (mniej więcej od lat osiemdziesiątych XX w.) coraz więcej uwagi poświęcał Kahl południowemu (wschodnioalpejskiemu) odcinkowi średniowiecznego styku germańsko-słowiańskiego. Główną jego pracą z tej dziedziny jest obszerna monografia *Der Staat der Karantanen. Fakten, Thesen und Fragen zu einer frühen slawischen Machtbildung im Ostalpenraum (7.–9. Jh.)* (Ljubljana 2002), a 15 pomniejszych studiów z lat 1980–2005 ukazało się tamże w 2008 r. pt. *Streifzüge durch das Mittelalter des Ostalpenraums*. Polska Akademia Umiejętności obdarzyła Kahla w 1998 r. godnością członka zagranicznego, kilka lat później (w 2003) uczyniła to samo Słoweńska Akademia Nauk w Ljubljanie.

H.-D. Kahl najchętniej wypowiadał się nie tyle w monografiach, co w nieraz obszernych i erudycyjnych rozprawach i artykułach naukowych, a także wnikliwych i krytycznych recenzjach. W swoim długim i pracowitym życiu dobrze zasłużył się nauce historycznej, zwłaszcza w dziedzinie stosunków słowiańsko-niemieckich w średniowieczu. W niemieckiej nauce historycznej zajmował miejsce szczególne i jakby osamotnione. Nie piastował, jak się wydaje, jakichkolwiek liczących się pozauniwersyteckich godności, a nawet na rodzimym uniwersytecie w Giessen nie pełnił żadnych spektakularnych funkcji, koncentrując się bez reszty na badaniach i publikowaniu ich rezultatów. Należał (do 1990) do Wissenschaftliches Arbeitskreis für Mitteldeutschland, a od 1978 r. do Rady Naukowej Freie Akademie w Berlinie, której od roku 2004 był członkiem honorowym. W 1965 r. został członkiem Historische Kommission w Berlinie. Nie miał też wielu bezpośrednich uczniów. Chętnie jednak uczestniczył w sympozjach i konferencjach naukowych, m.in. w Reichenau i Toruniu. Nielatwo nawiązywał przyjaźnie, ale w nawiązanych był stały. Bliskie więzy łączyły go m.in. z Karolem Górskim, Gerardem Labudą i Benedyktem Zientarą. Języka polskiego, podobnie jak innych języków słowiańskich, nie opanował w stopniu umożliwiającym wypowiadanie się, ale należał do tych, ciągle stanowiących mniejszość w nauce niemieckiej, którzy nie tylko deklaratywnie, ale faktycznie starali się korzystać z dorobku nauki krajów słowiańskich i ją doceniali.

Jerzy Strzelczyk